

Suomen on sitouduttava kondyloomien hävittämiseen

Noin 80 % ihmisistä sairastaa HPV-infektion jossain elämän vaiheessa. Osa heistä saa tämän takia sukuelimiin kondyloomia tai suuhun papilloomia. Niihin liittyy taloudellista kuormaa ja elämänlaadun heikkenemistä. Yhdeksänvalenttinen HPV-rokote tarjoaa mahdollisuuden hävittää HPV-infektioon liittyvien syöpien lisäksi kondyloomat ja papilloomat.

Maailman terveysjärjestön WHO:n tavoitteena on hävittää kondyloomat rokottamalla. Suomen tulee sitoutua tähän tavoitteeseen. Kondomi ei täysin suojaa HPV:ltä, ja myös suuseksin aikana tulisi suojautua. Kondyloomien ehkäisy voidaan katsoa kuuluvan seksuaalioikeuksiin.

Seksuaaliterveys on osa ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Edellytykset sen toteutumiselle ovat positiivinen ja kunnioittava asenne seksuaalisuuteen ja yksilön niin halutessa, mahdollisuus nautinnollisiin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman pakottamista, syrjintää tai väkivaltaa. Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia, myös ihmisen oikeus toteuttaa seksuaalisuuttaan ilman seksiteitse tarttuvan taudin riskiä (1).

Potilaat kokevat usein kondyloomien tai papilloomien ilmestymisen ahdistavaksi ja häpeälliseksi (2). Kondyloomiin voi liittyä lisääntynyttä valkovuotoa, kutinaa tai kipua sukuelinten alueella (3). Oireet voivat haitata istumista, virtsaamista ja seksuaalitoimintoja. Suussa papilloomat voivat haitata syömistä ja puhumista.

Oireet vaikuttavat kielteisesti itsetuntoon ja kehonkuvaan. Potilas voi alkaa välttää seksuaalista kanssakäymistä niiden takia. Tämä vaikuttaa haitallisesti intiimisuhteisiin, seksuaaliseen tyytyväisyyteen ja lisääntymisestymiseen (4,5) ja voi johtaa masennukseen (6).

Kondyloomatauti voi aaltoilla ja pitkittyä. Hoito on usein pitkä prosessi ja sisältää useita lääkarissäkäyntejä. Siinä kokeillaan lääkkeitä, jäädytys- tai laserhoitoa ja joskus leikkausta (3), mutta relapsit ovat tavallisia. Suun papilloomat poistetaan kirurgisesti ja tutkitaan histopatologisesti.

Sekä lääke- että toimenpidehoitoihin liittyy usein välittömiä haittavaikutuksia, kuten voimakkaita ihoreaktioita, jotka korostuvat nuorilla vulvan kondyloomien hoidossa. Pitkäaikaisvaikutuksina tavataan kipua seksin aikana, muita seksuaalitoimintahäiriöitä sekä kielteisiä psyykkisiä vaikutuksia (7).

Suomessa kondyloomat ja papilloomat eivät kuulu ilmoitettaviin tauteihin, joten esiintymislukuja on vaikea arvioida. Rekisterien mukaan vuonna 2018 hoidettiin lähes 12 000 kondyloomatapausta, ja suora vuosittainen hoitokustannus oli miltei 3 miljoonaa euroa (Eija Hiltunen-Back, suullinen tiedonanto).

Osana Suomen kansallista rokotusohjelmaa nykyisin annettava HPV-rokote ehkäisee syöpää, mutta se ei tarjoa suojaa kondyloomia vastaan. Australiassa rokotusohjelman neli- ja myöhemmin yhdeksänvalenttinen rokote on johtanut kondyloomien häviämiseen rokote-tussa väestössä (8).

Suomen tulisi sitoutua HPV:n aiheuttamien syöpien mutta myös kondyloomien hävittämiseen EU:n ja WHO:n tavoitteiden mukaisesti. Kondyloomien ehkäisy olisi mahdollista valitsemalla kansalliseen rokoteohjelmaan rokote, joka antaa yhtä aikaa suojan sekä syöpää että kondyloomia vastaan. Se olisi tasa-arvon, seksuaalioikeuksien ja kansantalouden intressien mukaista. •

SIDONNAISUDET

Katja Kero: Asiantuntijapalkkio (MSD).

Jaana Rautava: Asiantuntijapalkkio (MSD).

KATJA KERO

LT, naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri, psykoterapeutti ja seksuaalineuvoja, lääkärikouluttajan erityispatentti

Tyks Naistenklinikan seksuaaliterveyspoliklinikka

JAANA RAUTAVA

dosentti, erikoishammaslääkäri, apulaisprofessori Helsingin yliopisto, suu- ja leukasairaudet Huslab Patologia

KIRJALLISUUTTA

- 1 Starrs AM ym. Accelerate progress – sexual and reproductive health and rights for all: report of the Guttmacher–Lancet Commission. *Lancet* 2018;391:2642–92.
- 2 Erol Koc EM ym. The impact of genital warts on sexual function and sexuality-related distress in late adolescence. *Int J Impot Res* 2022;34(8):790–4.
- 3 Steben M, Garland SM. Genital warts. *Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol* 2014;28(7):1063–73.
- 4 Graziottin A, Serafini A. HPV infection in women: Psychosexual impact of genital warts and intraepithelial lesions. *J Sex Med* 2009;6(3):633–45.
- 5 Ekmez M, Ekmez F. Effects of HPV positivity in women on couples sexual behavior. *J Sex Marital Ther* 2022;48(7):748–55.
- 6 Kucukunal A ym. Sexual dysfunction in men suffering from genital warts. *J Sex Med* 2013;10(6):1585–91.
- 7 Adeli M ym. Sexual dysfunction in women with genital warts: a systematic review. *BMC Womens Health* 2022;22(1):516.
- 8 Chow EPF ym. Effect on genital warts in Australian female and heterosexual male individuals after introduction of the national human papillomavirus gender-neutral vaccination programme: an analysis of national sentinel surveillance data from 2004–18. *Lancet Infect Dis* 2021;21(12):1747–56.